

Əzəmətli sənət məbədi Luvr Muzeyi

“ Parisdə olasan, bu möhtəşəm memarlıq abidəsinə – Luvr muzeyinə baş çəkməyəsən?!. Biz də fürsəti qaçırmadıq. Bu ziyarət hər birimizin burada qorunan nadir sənət inciləri, onları ərşəyə gətirən ölkələrin mədəniyyəti haqda məlumatımızı bir az da zənginləşdirdi. Etiraf edək ki, Luvr – hər cür təbliğ-təşviqi söhbətlər, ən mükəmməl yazılar, kitablar, telekino nümayişlərindən gəldiyimiz qənaətlərdən daha ecazkar, daha əzəmətli imiş!

Dünyanın ən məşhur muzeylərindən hesab edilən Luvr – bu nəhəng bina Parisin mərkəzində, Sena çayının sağ sahilində, Rivoli küçəsində yerləşir. 1793-cü ildə açılıb, sahəsi 60.000 kvadratmetrdir. Böyüklüyünə görə dünyanın üçüncü muzeyi sayılır. Əvvəllər qədim kral sarayı olub. Binaın qarşısındakı mərkəzi hissədə Kral XIV Lüdovikin at üstündə heykəli meydanın başlanğıcını göstərir.

“Luvr” ifadəsi vaxtilə burada Fransa krallarının ovçu qəsrinin yerləşdiyi “Canavar” meşəsinin (Luraqya, Luverje) adından götürülüb.

Muzey XIII-XIV əsrlərə aid qəsrin yerində tikilib. 1546-1574-cü illərdə memar P.Leskonun inşa etdiyi saray XVII əsrdə memarlar J.Lemeriye, L.Levo, K.Perro tərəfindən genişləndirilib və bu iş XIX əsrin ortalarında davam etdirilib. 1791-ci ildə Luvr sarayı muzeyə çevrilib və 1793-cü il noyabrın 8-də kütləvi baxış üçün ziyarətçilərin üzünə açılıb.

Luvrun əsas hissəsini qala-istehkam təşkil edir. Adından da göründüyü kimi, tikilinin inşa arxitekonikasında Senanı daim nəzarətdə saxlamaq məqsədi güdüldü. Çünki vikinqlər dövründə bu ərazi

onların ənənəvi yolu idi. 1317-ci ildə kral xəzinəsi Luvra köçürüldükdən sonra V Karl bu qalanı yeni iqamətgahına çevirir. 1528-ci ildə I Fransiskın emri ilə Luvr qalasının köhnə böyük qülləsi dağıdılır və 1546-cı ildən etibarən qalanın möhtəşəm kral sarayına çevrilməsi işləri başlanır. Binaya iki yeni artırma əlavə olunur. 1594-cü ildə II Henrix Luvru Tüilri sarayına birləşdirməyi qərara alır. XIII və XIV Lüdoviklərin hakimiyyətləri dövründə sarayın həyəti dörd dəfə böyüdülməklə genişləndirilib. Sarayın bəzəklərinin hazırlanması və digər işləmələr dövrün görkəmli rəssamları Pussen, Romanelli və Lebrenə tapşırılır. 1678-cı ildə XIV Lüdovik kral iqamətgahı kimi Versal sarayını seçir və bu, sürətlə gedən tikinti işlərinin dayandırılması ilə nəticələnir.

Beləcə, Luvr bir müddət diqqətdən kənar qalır. Yalnız XVIII əsrdə burada yeni layihələr üzərində işlərə start verilir və Luvrun muzeyə çevrilməsi ideyası ortaya atılır. Layihə XV Lüdovikin rəhbərliyi ilə başlanır və Fransa inqilabı ərfəsində başa çatır.

“ Hazırda Luvrun kolleksiyasına coğrafi və tarixi baxımdan çox qiymətli nümunələr daxildir. Muzey “Qədim Şərq”, “Qədim Misir”, “Qədim Yunanıstan və Roma”, “Orta əsr, renessans və sonrakı dövrlər”, “Boyakarlıq və rəsm”, “Dekorativ-tətbiqi sənət” və “İslam incəsənəti” şöbələrindən ibarətdir.

Muzeyə baxış “Qədim Şərq” şöbəsinə başlayır. Burada son dərcə nadir incəsənət nümunələri, o cümlədən Azərbaycanın zərgərlik və metal məmulatları saxlanılır. Qızıl əşyalardan ibarət zərgərlik

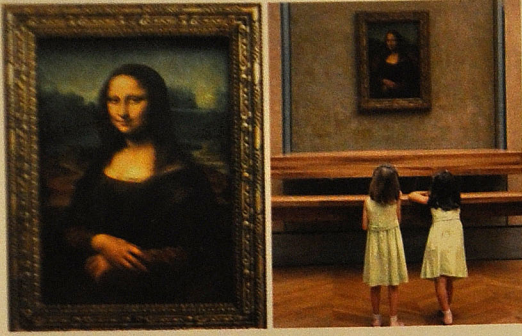
nümunələri Cənubi Azərbaycandakı Ziviye qazıntılarından əldə olunub. Bu nadir tapıntı e.ə. VIII əsrə – qədim Manna dövləti zamanına aid edilir. Metal məmulatlar isə Azərbaycan Atabəyləri dövrünə məxsusdur.

Eksponatlar içərisində “Hammurapinin qanunları” kitabəsi daha çox diqqət çəkir. Bunu kitabənin önündə toplaşan turistlərin sayından da bilmək olur. Onlar interaktiv belədaçı sistemi vasitəsilə bu dəyərli tarixi sənəd haqda lazımı məlumat alırlar. 2 metrlik silindrik daş lövhə üzərinə həkk edilmiş qanunlar 282 maddədən ibarətdir. Bu, tarixin e. ə. 1760-cı ildə qədim Mesopotamiyada yaradılmış ən qədim (və ən yaxşı qorunmuş) yazılı qanunlarından biridir.

“Qədim Misir” şöbəsinə həyəcansız daxil olmaq mümkün deyil. Həmin an sanki əfsanəvi Misir tarixini sayahətə başlayırsan. Burada neçə-neçə ekspozisiya zalında – Misir tarixinin fronton dövrünə aid kiçik həcmli fiqurlardan tutmuş nəhəng heykəllərə qədər – say-sız-hesabsız möcüzə – eksponatlar nümayiş etdirilir. Firon Coseirin, Tutanhamonun dövründə hazırlanmış sənətkarlıq, memarlıq və incəsənət nümunələri isə turistlərin xüsusi marağına səbəb olur. Həmin ecazi duyğular Avropa və Asiya ənənələrini özündə birləşdirən kolleksiyalar, Afrika, Amerika və Okeaniya incəsənət nümunələri önündə də yaşanır.

Muzeydə Fransa incəsənəti daha geniş təmsil olunur. Xüsusən də – N.Pussen, J. de Latur, A.Vatto, J.L.David, E.Delakrua, Q.Kurbe və başqalarının yaradıcılıqları).

Burada dünya şöhrəti qazanmış bir sıra heykəltəraşlıq və rəsm əsərləri mühafizə edilir. Heykəltəraşlıq əsərlərindən “Samofrakıyalı Nike”, “Miloslu Afrodita”, rəsm əsərlərindən Leonardo da Vinçinin

"Mona Liza" ("Çakonda"), Mikelancelo, Rafael, Corcone, Tisian, Veroneze, Van Eyk, P.Rubens, Rembrandt və başqalarının tabloları daha çox diqqət çəkir. Ötəri müşahidələr də göstərir ki, turistlər bu əsərlər haqda məlumatlara daha həssaslıqla yanaşır, fürsəti fəvta vermədən foto və video çəkilişlər edirlər.

Bütövlükdə, muzeydə 300.000-dən artıq eksponatın mövcudluğuna baxmayaraq, onlardan tamaşaçılara yalnız 35 minə qədəri təqdim olunur. Bəzi eksponatlar isə xüsusi mühafizə şəraitində saxlanılır və onların nümayiş davamiyyəti üç aydan artıq çəkmir. Bu, həmin eksponatların ilkin görkəminin qorunması ilə bağlıdır.

2012-ci ilin sentyabrında Luvr muzeyində İslam incəsənətinə həsr olunmuş yeni zallar açılıb. Mərasimdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva iştirak ediblər. Fransa Respublikasının Prezidenti tədbirdə çıxış edərək bildirib ki, rəsmi Paris Luvr muzeyində İslam incəsənəti departamentinin yaradılmasından və bu zəngin kolleksiyayı təqdim etməkdən şərəf hissi duyur. Fransa dövlətinin başçısı qeyd edib ki, 2003-cü ildə ideya kimi yaranan, 2008-ci ildən isə icra olunmağa başlayan bu layihənin həyata keçirilməsində əsas məqsəd Luvrun universallığını - bəşəri əhəmiyyətini daha da artırmaq, Fransanın İslam sivilizasiyasına münasibətini nümayiş etdirməkdir.

Fransa Prezidenti bu layihənin həyata keçirilməsinə verdikləri dəstəyə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və digər tərəfdaşlara minnətdarlığını bildirərək demişdir: "Mən xeyirxahlıq nümayiş etdirərək lazımı anda yardımını göstərmiş şəxslərə, xüsusilə də Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə və digər ali qonaqlara dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Onlar bizim çoxsaylı tərəfdaşlarımızdandır. Onlar Fransanın dostlarıdır. Onlar bu layihəyə çox böyük yardım ediblər. Ümid edirəm ki, bu xeyirxahlıq gələcəkdə də davam etdiriləcəkdir".

İslam sivilizasiyasının memarlıq, rəssamlıq və digər mədəni yaradıcılıq nümunələrini təcəssüm etdirən bu bölmənin yaradılması muzeyin tarixində xüsusi bir mərhələdir.

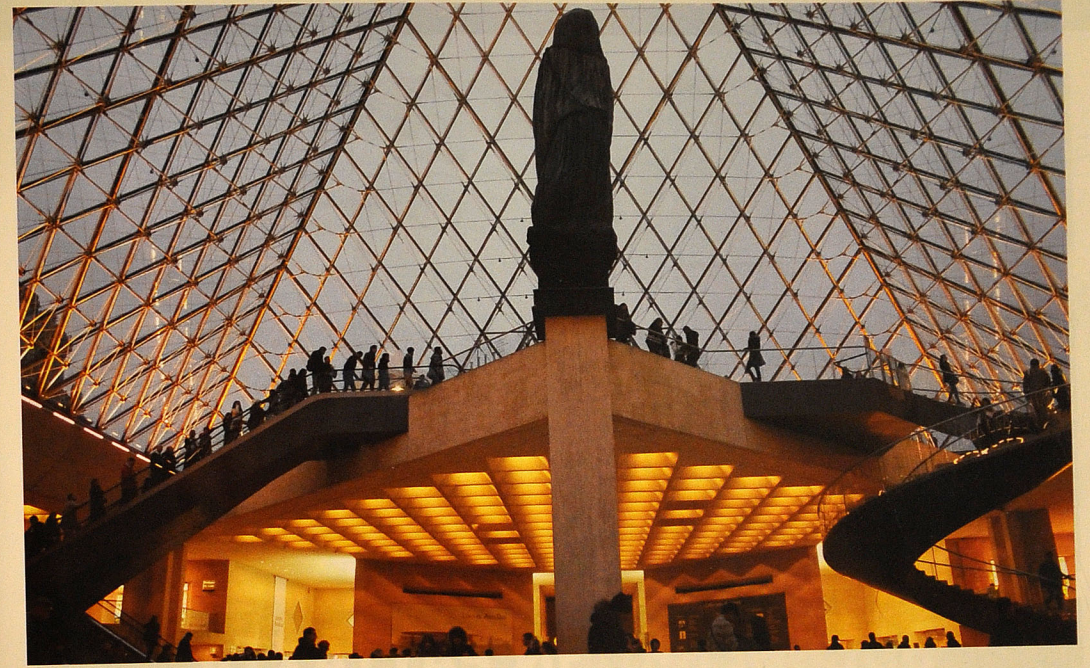
Muzeydəki İslam incəsənəti bölməsində şüşədən, keramikadan və metaldan hazırlanmış müxtəlif dulusçuluq əşyaları, xalçalar, geyimlər, miniatürlər də daxil olmaqla, 5 mindən çox incəsənət nümunəsi, mindən artıq natamam və zədələnmiş yaradıcılıq işləri sərgilənir...

Muzeylə bağlı yaddaqalan məqamlar çoxdur. Bu baxımdan, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən məşhur Pale Royal meydanında təşkil edilən "Azərbaycan şəhəri"ni istər fransızlar, istərsə də Parisə təşrif gətirən turistlərdə böyük maraq doğurmuşdur.

Təqdirəlayiq haldır ki, dünyaşöhrətli muzeylə nazirliyimizin əməkdaşlığı ildən-ilə daha da möhkəmlənir. 2008-ci ildə bu iki qurum arasında əməkdaşlıq üzrə razılıq protokolu imzalanıb. Həmin protokolun davamı kimi Milli İncəsənət Muzeyi və Luvr muzeyi arasında 2016-2021-ci illər üzrə yeni əməkdaşlıq müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı görüş keçirilib. Razılışmada muzeylər arasında mütəxəssis mübadiləsinin həyata keçirilməsi, xalçaların restavrasiya edilməsi üzrə əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi və s. məsələlərin reallaşdırılması nəzərdə tutulur.

Luvr muzeyinin Xalça muzeyi ilə əməkdaşlığının genişləndirilməsi də fərəh doğuran amillərdəndir. Razılışmaya əsasən, Xalça muzeyinin təqdim edəcəyi xalçalar kolleksiyası Luvrda nümayiş olunacaq. Burada İslam mədəniyyətinə dair sərgidə İspaniyadan tutmuş Hindistan və Çinə qədər ərazini əhatə edən maraqlı eksponatların təqdimatı planlaşdırılır.

Muzeyin keçmiş direktoru Anri Luaret Bakıda olarkən mədəniyyət və turizm naziri ilə görüşmüş, ikitərəfli əməkdaşlıq, muzey sərəfələrinin qorunması sahəsində təcrübə mübadiləsi, nazirlik və Luvr muzeyi arasında imzalanmış əməkdaşlıq layihəsinin nəticəsi kimi 2013-2014-cü illərdə Bakıda təşkil olunmuş Luvr muzeyinin eksponatlarının xüsusi sərgisi ilə bağlı məsələlər və s. müzakirə edilmişdi.

Paytaxtımıza səfəri zamanı keçmiş direktor Anri Luaret İncəsənət muzeyində olub, Azərbaycan avangardlarının əsərlərindən ibarət "Əsrlərin qovuşuğu" adlı sərgisini izləmiş, Qala Arxeoloji-Etnoqrafik Muzey Kompleksini ziyarət etmiş, qadın Qavaldaş, Şüvalan, Ağdaş düzü, Xaşaxuna, Zira yaşayış məskənlərinin planına və abidələrinə baxmışdı...

Ənənəvi, müştərk xarakter daşıyan bu cür səfər və görüşlərin Azərbaycan-Fransa münasibətlərinin möhkəmləndirilməsində, iki

ölkə arasındakı mövcud mədəni əlaqələrin daha da güclənməsində müstəsna əhəmiyyəti vardır.

...Möhtəşəm Luvr muzeyini gəzməklə bitmir. Dünyanın ən nadir incələrinin saxlandığı bu əzəmətli sənət məbədinə turistlərin marağı sığmır. İl ərzində bu əsrarəngiz məkanı 7-8 milyon turist ziyarət edir. Bu səbəbdən də insanların mənəvi zövq aldığı Luvr bəşəriyyətin ən zəngin mirasıdır... ♦

Yaşar Hidayətəylo

